

Dnr SOFN-2024-00204

§ 5 Motion - Inför kommunal god man i Botkyrka kommun (V), dnr KS/2024:00676

Beslut

På de skäl som anförts av förvaltningen beslutar nämnden att

1. Nämnden antar förvaltningens yttrande som sitt eget.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Förslag till beslut

1. Nämnden antar förvaltningens yttrande som sitt eget.
2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning av ärendet

Södertörns överförmyndarnämnd har givits möjlighet att yttra sig över motion KS/2024:676 från Botkyrka kommun, där det föreslås att Botkyrka kommun:

1. Utreder möjligheten att införa en modell med kommunalt anställda gode män och förvaltare
2. Genomför en pilotverksamhet för att testa modellen
3. Säkerställer att anställda gode män får rätt utbildning, stöd och samordning med övriga kommunala insatser.

I motionen anføres i huvudsak att kommunalt anställda gode män och förvaltare skulle medföra att väntetiderna på att få en god man skulle minska och att kvaliteten på hjälpen som erbjuds skulle höjas.

Kommunalt anställda gode män och förvaltare, i fortsättningen benämna ställföreträdare, finns i ett stort antal kommuner och brukar organisatoriskt var anställda i Förvaltarenheter. Skälet till att inrätta förvaltarenheter är genomgående att det är svårt att rekrytera ställföreträdare i komplexa ärenden. Hos Södertörn överförmyndarnämnd finns samma problematik.

Under de senaste 12 månaderna har 484 nya rekryteringsärenden kommit in till Södertörns överförmyndarnämnd. Under samma period har nästan lika många ärenden avslutats av olika orsaker. Det finns totalt 249 ställföreträdare som är villiga att ta nya uppdrag vilket är en ökning från 214 på ett år.

Justerare

Utdragsbestyrkande

Överförmyndarnämnden genomför årligen stora insatser för att öka antalet ställföreträdare för att möta efterfrågan. Oaktat att insatserna ger effekt är det önskvärt att ökningen sker i ännu snabbare takt. Eftersom uppdraget som ställföreträdare är ideellt styr dessvärre inte överförmyndarnämnden över inflödet. Ur det perspektivet skulle en förvaltarenhet öka möjligheten att möta behovet av ställföreträdare i framför allt komplexa ärenden.

Förvaltningen är alltså positivt inställd till förslaget p.1; att utreda frågan, men bedömer att förvaltarenheten bör vara en resurs för samtliga sex samverkanskommuner och en utredning bör omfatta alla dessa och inte bara Botkyrka kommun. Skälet är att minska sårbarhet på grund av för få anställda och möjliggöra effektiv styrning.

Förvaltningen motsätter sig förslaget i p.2; att testa modellen i en pilotverksamhet, eftersom företeelsen och effekten är väl känd. En pilot skulle dessutom gå direkt emot andra delar i motionen som betonar kontinuitet och trygghet för de som är i behov av stöd.

Förvaltningen är positiv till p.3 i förslaget, vilket överensstämmer med förväntningar hos alla som anställs i en kommun.

Förvaltningens yttrande

En förvaltarenhet som bara tar ärenden i Botkyrka

Överförmyndarförvaltningen tar normalt inga särskilda hänsyn till vilken kommun en huvudman är bosatt i. Samma ställföreträdare tar i normala fall uppdrag i fler samverkanskommuner och förvaltningen matchar ställföreträdare och huvudmän efter ställföreträdarens preferenser och förmåga samt huvudmannens hjälpbehov.

Rekryteringsinsatserna beror på svårighetsgraden, hur stort hjälpbehovet är och hur lång tid rekryteringen har pågått. En Förvaltarenhet, vilken enbart har möjlighet att ta ärenden där huvudmännen bara är bosatta i Botkyrka, kommer att medföra att befintliga ställföreträdare i högre grad kommer att bli tillgängliga för resterande samverkanskommuner.

För dessa kommuner är det givetvis inget negativt men det kan möjligen vara en icke önskvärd bieffekt för Botkyrka.

För närvarande finns totalt 249 ställföreträdare tillgängliga för uppdrag i Södertörns överförmyndarnämnds upptagningsområde. Av dessa 249 kan 133 ta uppdrag i Botkyrka kommun.

Förvaltarenheter och anställningar

Den organisatoriska formen där kommunala tjänstemän har arbetsuppgiften att kunna ta uppdrag som ställföreträdare kallas för förvaltarenheter och finns bland annat i Stockholm, Södertälje, Göteborg, Malmö, Umeå, Örebro, Linköping. I samtliga fall har skälet att starta en förvaltarenhet varit svårigheter att rekrytera ställföreträdare, framför allt i komplexa uppdrag.

Tjänstemännen är anställda av kommunen men de är personligt förordnade som ställföreträdare. I funktionen som ställföreträdare finns inget anställningsförhållande mellan kommunen och tjänstemannen. Innan en ställföreträdare förordnas gör överförmyndarnämnden en lämplighetskontroll vilken omfattar kontroller i belastningsregistret, hos kronofogden och kontroll om personen finns i socialtjänstens register. Därutöver genomför personens ett test för att kontrollera förmåga att leta efter och förstå information. Överförmyndarnämnden kontrollerar årligen ställföreträdarna mot kronofogdens register och mot belastningsregistret. Vid förekomst prövas frågan om ställföreträdaren fortsättningsvis är lämplig. En anställd på en förvaltarenhet som får skulder hos kronofogden bedöms normalt som olämplig som ställföreträdare och kommer att entledigas från samtliga uppdrag men kvarstår normalt som anställd i kommunen.

Kontroll av ställföreträdare

Av motionen kan man få intrycket att kommunen skulle få bättre möjlighet att kontrollera kvaliteten på de ställföreträdare som arbetar på förvaltarenheten och säkerställa att rätt kompetens finns. Om man med kommunen menar Botkyrka kommun är formuleringen missvisande.

Tillsyn över ställföreträdare i Botkyrka är en uppgift för Södertörns överförmyndarnämnd. Givetvis finns inget som hindrar att personal på en förvaltarenhet erbjuds utbildning av olika slag om behov finns.

Samordning av insatser

På flera ställen i motionen tas frågan upp att gode mäns arbete ska samordnas med kommunala insatser. Uppdraget som god man omfattar bara att se till sin huvudmans bästa. Om det i anställningen på en förvaltarenhet finns en underliggande förväntan att det i uppdraget även finns ett hänsynstagande till andra funktioner inom kommunen, finns en konkret risk att uppdraget inte utförs med full kraft.

Det finns exempelvis tillfällen då det ligger i huvudmannens intresse att överklaga kommunala beslut vilket direkt går emot en annan kommunal förvaltnings ställningstagande.

Kontinuitet

I motionen framhålls att en förvaltarenhet skulle medföra en minskad risk för att en ställföreträdare skulle behöva bytas ut, är sannolikt inte korrekt. En ställföreträdare som arbetar på en förvaltarenhet kan inte förväntas kvarstå i sin anställning längre än någon annan kommunalt anställd. Avslutas anställningen kan det antas att gode mannen också vill bli entledigad från sina pågående uppdrag. Det kan snarare vara så att en förvaltarenhet kontinuerligt ska växla över uppdrag som har blivit mindre krävande på ideellt arbetande gode män. Kapaciteten att ta nya och komplexa kommer annars att försvinna.

Storlek på förvaltarenhet

Södertörns överförmyndarnämnd har beslutat att en enskild ställföreträdare inte ska ha fler än 15 uppdrag. Orsaken är att överförmyndarnämnden får svårt att ersätta en ställföreträdare som har fler uppdrag än 15 och som på grund av sjukdom eller annan orsak inte kan fortsätta.

Uppdragen per person på en förvaltarenhet är normalt betydligt fler. En förvaltarenhet bör därför vara tillräckligt stor för att kunna absorbera samtliga uppdrag om en ställföreträdare inte kan fullgöra sina uppdrag av någon orsak. En eventuell utredning om en förvaltarenhet bör därför omfatta samtliga samverkanskommuner i Södertörns överförmyndarnämnd.

Handlingar i ärendet

- Bilaga 1 – Motion fr Botkyrka kommun Inför kommunal god man i Botkyrka (V) dnr KS/2024:676.

Beslutet ska skickas till:

Akt

För verkställighet: Kommunfullmäktige Botkyrka.

Kopia för kännedom: övriga medlemskommuner Haninge kommun, Salems kommun, Huddinge kommun, Nynäshamns kommun och Tyresö kommun

Motion

till kommunfullmäktige

Inför kommunal god man i Botkyrka kommun

I Sverige har gode män och förvaltare en viktig roll för att stödja personer som inte själva kan ta hand om sina ekonomiska eller personliga angelägenheter. Dessa uppdrag är ofta av stor betydelse för samhällets mest utsatta, såsom äldre, personer med funktionsvariationer eller individer med psykiska eller kognitiva svårigheter. Traditionellt sett har gode män varit privatpersoner som utfört dessa uppdrag på uppdrag av överförmyndarnämnden. Men systemet har på senare tid uppvisat brister, där det kan vara svårt att hitta lämpliga gode män, vilket har resulterat i långa väntetider och ibland bristande kvalitet på den hjälp som erbjuds. I Botkyrka har vi också sett exempel på att personer som har ansökt om god man fått avslag med förklaringen att det inte har gått att hitta lämplig person som vill ta på sig uppdraget.

I Malmö och Göteborg har man valt att anställa kommunala gode män, vilket har visat sig vara en framgångsrik modell. Genom att ha anställda gode män och förvaltare kan kommunerna säkerställa högre kvalitet, kontinuitet och trygghet för de individer som är i behov av denna typ av stöd. Detta system bidrar till ökad rättssäkerhet, bättre samordning med andra kommunala verksamheter samt en mer effektiv hantering av komplexa ärenden.

Botkyrka kommun står, liksom många andra kommuner, inför utmaningar med att tillhandahålla tillräckligt många och kompetenta gode män för att möta behoven hos våra medborgare. Bristen på gode män, liksom variationer i deras kompetens och tillgänglighet, leder ibland till att människor i utsatta situationer inte får det stöd de behöver i tid. Detta kan få allvarliga konsekvenser för deras livssituation och försämra kommunens möjligheter att tillhandahålla en effektiv och rättssäker stödverksamhet.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås att Botkyrka kommun utreder och inför en modell där kommunalt anställda gode män och förvaltare kan erbjudas till personer med särskilda behov. Denna modell, i likhet med den som redan implementerats i Malmö och Göteborg, kan innebära flera fördelar:

1. **Ökad tillgänglighet och kontinuitet:** Genom att ha anställda gode män kan kommunen garantera att det alltid finns tillräckligt många kompetenta personer tillgängliga för att ta hand om ärenden, oavsett komplexitet.

2. **Förbättrad samordning:** En anställd god man kan lättare samordna sitt arbete med andra kommunala tjänster såsom socialtjänst, äldreomsorg och vård, vilket skapar ett mer sammanhållet och effektivt stöd för individen.
3. **Högre kvalitet och rättssäkerhet:** Med anställda gode män kan kommunen bättre kontrollera kvaliteten på insatserna och säkerställa att godemännen har rätt kompetens och stöd för att hantera komplicerade ärenden.
4. **Trygghet för brukarna:** De individer som får stöd av en kommunal god man eller förvaltare kan känna sig trygga med att få ett kontinuerligt och professionellt stöd, utan att riskera byte av god man på grund av brist på frivilliga eller andra personliga skäl.

Ett införande av kommunala gode män skulle innebära ett viktigt steg framåt för Botkyrka kommun när det gäller att säkerställa att våra mest utsatta invånare får det stöd de har rätt till. Genom att inspireras av framgångsrika modeller från Malmö och Göteborg kan vi förbättra rättssäkerheten och kvaliteten i våra insatser samt göra vår kommun till en ännu tryggare plats att bo och leva i.

Med bakgrund av detta föreslår därför vi i Vänsterpartiet:

1. Att Botkyrka kommun utreder möjligheten att införa en modell med kommunalt anställda gode män och förvaltare, baserad på erfarenheter från Malmö och Göteborg.
2. Att Botkyrka kommun genomför en pilotverksamhet för att testa modellen, med fokus på personer med särskilt omfattande behov, för att utvärdera effekterna och potentialen av en sådan reform.
3. Att Botkyrka kommun säkerställer att anställda gode män får rätt utbildning, stöd och samordning med övriga kommunala instanser för att kunna erbjuda bästa möjliga stöd till kommunens medborgare.

Marit Normasdotter (V)

Mats Einarsson (V)

Monica Brundin (V)